

[Adam Møller.]

ledes at man sørger for, at de besværligheder, der er forbundet med udførelsen af tjenesten i det pågældende område, bliver tilgodeset også lønningsmæssigt, og således at der overalt sikres kvalificeret tilgang til de stillinger, der er tale om.

Jeg vil anbefale, at vi ser nærmere på lovforslaget — hvis der skulle være detaljer, der kunne behandles — i lønningsudvalget. Det er i øvrigt min opfattelse, at alle i denne sag er indstillet på, at de grønlandske problemer naturligvis skal tilgodeses således, at vi sikrer en god udvikling også på det tjenestemandsmæssige område i Grønland.

Ministeren for Grønland (A. C. Normann): Det ærede medlem hr. Rosings bemærkninger behøver ikke at give mig anledning til mange kommentarer, for jeg er stort set enig med det ærede medlem i de synspunkter, han her fremdrog.

Hvad angår spørgsmålet om at påkalde institutionsledernes bevilgning med hensyn til at antage grønlandsk arbejdskraft og søge at opnormere grønlanderne, er jeg enig med det ærede medlem i det ønskelige deri og ved også, at ministeriets opfattelse på det område falder sammen med det ærede medlems og min opfattelse.

Med hensyn til situationen for lærerne kan jeg jo nok tænke mig og har også forstået, at det antal opnormeringer, der har fundet sted, måske ikke helt svarer til det ærede medlems ønsker og heller ikke er helt i overensstemmelse med ønsker, som det ærede medlem hr. Knud Hertling udtalte sidste år. Jeg gør dog opmærksom på, at selv om ikke samtlige lærere er blevet rykket op, er dog et stort antal af dem blevet det, og jeg håber, at også de grønlandske medlemmer af folketinget vil finde, at dette er et væsentligt fremskridt. Jeg kan til dette punkt føje, at der nu ikke ansættes flere til de små lønninger. Hvis det skulle vise sig, at der lades nogen tilbage, for hvem det er en åbenlys urimelighed, at de ikke er blevet rykket op, vil man naturligvis se velvilligt på, om nogle flere kan komme med.

Jeg takker for den tilslutning, det ærede medlem har givet til lovforslaget, og også for den tilslutning, som de konservatives ordfører, hr. Adam Møller, har givet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Kaj Andresen): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til lønningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om statens tjenestemænd i Grønland.

(Lovforslaget (nr. 138) findes i tillæg A. sp. 3265, fremsættelsen i tidenden sp. 2510).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Kaj Andresen): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til det udvalg, folketinget har nedsat angående forslag til lov om ægteskabs indgåelse og opløsning m. fl. lovforslag. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om begrænsning af alkoholforbruget i Grønland.

(Lovforslaget (nr. 139) findes i tillæg A. sp. 3203, fremsættelsen i tidenden sp. 2511).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Carl P. Jensen: Dette forslag til lov om begrænsning af alkoholforbruget i Grønland har, som det siges i bemærkningerne, det formål at tiltræde landsrådets ønske om en snarlig indførelse af lovhjemmel for, at landsrådet på egen hånd ikke alene kan

[Carl P. Jensen.]

indføre tvangsmæssige foranstaltninger til nedbringelse af det nuværende store alkoholforbrug i Grønland, men også bemyndiges til at fastsætte regler for idømmelse af foranstaltninger efter den grønlandske kriminallov, når der er tale om overtrædelse af sådanne regler.

Det er et meget vidtgående forslag, og der kunne siges meget om dette usædvanlige skridt. Der er i det grønlandske landsråd, og i de grønlandske kommunalbestyrelser på møde efter møde holdt mange og lange taler om det, som grønlændere har betegnet som en svøbe for Grønland. Der vil også her ved denne første behandling kunne siges meget, men jeg tror, det kun kan blive gentagelser; det kan kun blive en omskrivning af det, vi har læst i ministerens fremsættelsestale, i lovforslagets bemærkninger, for ikke at tale om det optrykte bilag — jeg tænker her på landsrådsreferatet. Men jeg føler i hvert fald ingen trang til at uddybe eller gentage det, der her er sagt.

Jeg tror, jeg tør sige, at vi sjældent har fået forelagt et så realistisk materiale som det, vi her har set. Her stikkes ikke noget under stolen. Det ville for øvrigt heller ikke være muligt, når vi har kendskab til, hvad der sendes til Grønland af drikkevarer, og det er endda ikke udtryk for, hvor meget der konsumeres, for dertil kommer hjemmebryg og lidt andet godt. Men som sagt, jeg skal lade alt det tale for sig selv.

Der er mange, der tror, at man uden videre kan pege på årsagen til det omfattende drikkeri, vi har kendskab til. Der hævdes, at det er et storbyfænomen, i hvert fald et byfænomen. Der hævdes, det er dårlig påvirkning, navnlig fra udsendte. Jeg skal ingeniende afvise dette, jeg skal ikke forsvare de udsendte, men i alt, hvad der har med Grønland at gøre, skal man være meget varsom med at generalisere. At man måske i for ringe grad gør brug af den almindelige adgang, man har til at sende udsendte hjem for egen regning, når disse i gentagelsestilfælde viser et dårligt eksempel på dette område, er en anden sag. Og lad det være sagt, for at der ikke skal være nogen tvivl: jeg tænker ikke på nogen bestemt kategori af udsendte. Jeg mindes endog et landsrådsreferat, hvor man for

nogen tid siden talte om institutionsledere og andre, der viste et dårligt eksempel.

Men det er ikke alene et byfænomen i Grønland. Da jeg for snart 17 år siden, i 1952, havde lejlighed til at overvære et landsrådsmøde i Godthåb, havde man spiritusproblemet på dagsordenen. Man talte om — det beder jeg om at man i denne forbindelse lægger mærke til — at den overhåndtagende drikfældighed særlig på de små steder var forværet. Der var altså tale om de steder, der ikke havde været udsat for den nyere tids hektiske eller, som det ofte siges, de tilrejsendes umoralske påvirkning. Det var de små steder i bred almindelighed, man talte om. Og jeg kan føje til, at man i samme landsrådsmøde i 1952 behandlede et forbud mod salg og udskænkning til børn.

Jeg tror, jeg tør sige, at hvert eneste landsrådsmøde siden da har haft spiritusproblemet på dagsordenen. Som det var tilfældet, da jeg overværede det første møde i landsrådet, var det også tilfældet ved det sidste, i 1967 eller 1968, da man beskæftigede sig med hjemmebryg. Her hørte jeg for første gang om en klassificering. Det drejede sig særlig om noget, man kaldte for mægøl, med en stærkt berusende virkning.

Om man nu, efter at landsrådet har nedsat en ædruelighedskommission, som har arbejdet usædvanlig hurtigt af en kommission at være, og har modtaget en betænkning, og efter at man videre har antaget en ædruelighedskonsulent, skønnes at være bedre rustet til at tage fat på problemet, det tør jeg ikke sige. Ej heller har jeg kendskab til den delbetænkning, der tales om i bemærkningerne til lovforslaget, eller til, om den siger noget om de bagvedliggende årsager, som vi vel alle har en fornemmelse af også må tages med i billedet. Det må naturligvis veje tungt, at landsrådets flertal står bag kravet om at få denne meget vidtstrakte bemyndigelse og dermed også hele ansvaret for de foranstaltninger, der i givet fald kan blive tale om.

På den anden side synes jeg også, det skal understreges, at de betænkeligheder, man kan have ikke om målet, men om midlerne, ikke bliver mindre ved den usikkerhed, som landsrådet selv lægger for

[Carl P. Jensen.]

dagen. Problemet er så alvorligt, at det i sig selv ikke alene er en udfordring til os, der har et medansvar for, hvad der foregår i Grønland, men også pålægger os en forpligtelse til i nok så høj grad at yde vor medvirken til de mere positive foranstaltninger og støtte de positive kræfter, som vi da heldigvis ved også er til stede i Grønland. Vi vil meget gerne medvirke i enhver mulighed for at fremme ædrueligheden også i Grønland. Vi vil gerne overveje forslaget, men jeg har ikke taget stilling til dets principper, og jeg vil gerne sige, at personligt kan jeg i dette øjeblik ikke strække mig længere end til at tilsige en saglig forhandling i et kommende udvalg, hvor vi gerne vil gøre os nærmere bekendt med den omtalte betænkning, der ligger til grund for lovforslaget.

Ellen Strange Petersen: Det er foruroligende at høre om den stigning, der de sidste år har været i alkoholforbruget i Grønland, og foruroligende at høre om de ulykker, der følger med alkoholmisbruget. Derfor føler vi det i den konservative folketingsgruppe naturligt at støtte ministerens forslag til lov om begrænsningen af alkoholforbruget i Grønland.

Men der melder sig, som også den foregående taler var inde på, en række spørgsmål, som man nok ikke kan få besvaret i dag, men som man alligevel ikke kan lade ligge, fordi de simpelt hen vedrører kernen i hele landets Grønlandspolitik.

Det første spørgsmål må simpelt hen være: hvorfor drikkes der så meget i Grønland — næsten dobbelt så meget i gennemsnit pr. indbygger som i den øvrige del af landet? Man synes ikke, det kan være en reaktion oven på ophævelsen af spiritusforbuddet i 1954, der er dog gået næsten 15 år. Har det kolde klima, de barske levevilkår en stærk indflydelse? Måske, men det forklarer ikke de sidste års stigning. Bør det store spiritusforbrug ses som symptom på, at de store, kostbare udviklingsproces-

ser i Grønland ikke menneskeligt set har været succesrige? Man kan ikke svare på disse spørgsmål uden at vide, hvilke befolkningsgrupper det er, der særlig er ramt af alkoholmisbrug. Gennemsnitsforbruget belyser jo kun til en vis grad problemets størrelse. Det siger ikke noget om, hvor store de grupper er, der drikker mådeholdent eller slet ikke drikker, og hvor store misbrugsgrupperne er, hvor mange egentlige alkoholister der måtte være — og er det lige galt i alle dele af landet, hos alle aldersgrupper, blandt mænd og kvinder, blandt fiskere og fabrikarbejdere? Man må vide mere om disse forhold for også at kunne vide, hvordan man virkelig kan sætte ind mod ondet og ikke bare foretage en kvantumsmæssig begrænsning af importen af spiritus.

Den ædruelighedskommission, der blev nedsat efter det grønlandske landsråds beslutning i 1966, har foretaget en række undersøgelser, hvis resultater absolut fortjener opmærksomhed. Man har konstateret, at cirka 30 pct. af de voksne personer, der er omkommet ved ulykker, har været spirituspåvirkede. I 19 voldtægtssager har gerningsmanden i de 15 tilfælde været beruset, og tilsvarende forhold gør sig gældende i anmeldte tilfælde af misbrug af mindreårige og i anmeldte voldssager. Spiritus synes således at være en hovedårsag til stigende kriminalitet og nævnes også i forbindelse med, at Grønland har en kedelig verdensrekord, nemlig i udbredelse af gonorrhé.

Grønlands landsråd, der sidste sommer indgående drøftede den første delbetænkning fra ædruelighedskommissionen — en betænkning, som vi altså ikke har set — har selv ønsket bemyndigelse til at foretage tvangsmæssige foranstaltninger til nedbringelse af det nuværende alkoholforbrug. Vi kan ikke herfra sidde dette ønske overhørig. For folketinget, der altid, og jeg tror i fuldstændig enighed, har tilstræbt størst mulig lighed i vilkårene for den grønlandske og øvrige danske befolkning, må det være

[Ellen Strange Petersen.]

betydningsfuldt, at de restriktioner, der iværksættes specielt i Grønland, også udformes af Grønlands landsråd, og forhåbentlig lykkes det at forme disse restriktioner på en sådan måde, at forbruget, og først og fremmest misbruget, virkelig begrænses og ikke blot flyttes til hjemmebrænding og kogesprit.

På en ekstraordinær samling i dette forår vil Grønlands landsråd drøfte, hvilke restriktioner der bør indføres. Der har været talt meget om en rationering beregnet til 9 l ren alkohol om året pr. voksen indbygger og iværksat således, at den kgl. grønlandske handel skulle være legalt mellemlid med rationeringsmærker. Der tales også om udhandlingsforbud på visse dage, en ordning, som allerede praktiseres nogle steder, og hvorved man undgår, at der kan købes spiritus på lønningdage og lige efter disse. Hvordan begrænsningen skal praktiseres, og om det skal være et både-og eller et enten-eller, bliver det altså overladt til grønlænderne selv at bestemme, men vi må her i folketinget føle et medansvar alene ved at give bemyndigelsen og må derfor også være berettigede til at give råd om praktiseringen.

På min gruppes vegne skal jeg særlig tilråde, at man tager de forskellige lokale forhold i betragtning og især drager erfaring fra de steder, hvor udhandlingsforbud på visse dage har ført til et gunstigt resultat, og så må undersøgelserne af alkoholvanerne fortsættes. Nu er det konstateret, hvor meget der i alt drikkes, og hvor triste følger misbruget har. Vi ved, at misbruget har vidtrækkende sociale, menneskelige og økonomiske følger, og vi må sætte ind på at afbøde disse følger; men vi må først og fremmest stille mod at få opklaret: hvorfor drikkes der så meget, og hvad kan der fra samfundets side sættes ind af positive foranstaltninger, der kan modvirke drikkeriet? Disse spørgsmål får vi ikke klaret, inden dette lovforslag færdigbehandles, men hvis vi ikke tager os meget alvorligt af spørgsmålene og gør os klart, at de menneskelige problemer må frem i forgrunden af Grønlandspolitikken, ja, så hjælper rationering eller andre restriktioner næppe særlig meget på lang sigt.

Holger Hansen: Det er et lovforslag af en meget særegen karakter, der her er til behandling, et forslag, der betyder et indgreb i den personlige frihed, et forslag, der betyder eller kan komme til at betyde et indgreb i næringsfriheden, et forslag, der betyder, at man nu giver muligheder for indførelse af rationering af visse forbrugsvarer.

Det er rigtigt, som hr. Carl P. Jensen sagde for et øjeblik siden, at dette forslag kommer frem her efter ønske fra Grønlands landsråd, og jeg er enig i, at vi ikke kan sidde et sådant ønske overhørig. Det er i sin opbygning forslag til en bemyndigelseslov, hvorved Grønlands landsråd og Grønlandsministeren bemyndiges til at indføre rationering af spiritus og regulere forhandling og udskænkning af spiritus. Det er givet, at et sådant forslag må have og har en særdeles alvorlig baggrund; det har de to tidligere ordførere været inde på, og jeg skal ikke gå dybt i det, blot konstatere, at vi fra vor side godt forstår den dystre baggrund for forslaget, nemlig til spiritusforbruget er steget så voldsomt, at det i de sidste 7 år er steget til det tredobbelte og nu ligger på op imod det dobbelte pr. indbygger af, hvad tilfældet er i det øvrige Danmark. At det så nok vil vise sig ved yderligere undersøgelser, at dette forbrug er ujævnt fordelt på de forskellige befolkningsgrupper, og at vi naturligvis har interesse i at få undersøgt grundigt, hvorledes det forhold sig, det er jeg enig med de tidligere ordførere i.

Denne kendsgerning i forbindelse med hele den omvæltning, der finder sted i det grønlandske samfund: flytninger fra gammelt miljø til nye forhold med nye fællesskaber eller måske mangel på nye fællesskaber, må berettigede til ekstraordinære indgreb som det, der her lægges op til. Men vi må søge samtidig at sætte ind på andre områder, for rationering, som det er sagt, gør det jo ikke alene.

Der er noget alvorligt i vejen, nogle mangler ved det nye mønster, der nu lægges op. Der må være nogle mangler, siden så mange søger trøst i en lille eller en stor rus. Jeg skal ikke ved denne lejlighed komme ind på boligspørgsmålet. Jeg skal heller ikke komme ind på, om vi i tilstrækkelig grad hidtil har draget grønlænderen med i den

[Holger Hansen.]

udvikling, der er sket og sker; det bliver der vel en anden lejlighed til at drøfte, Men jeg vil godt have sagt, at jeg tror, det er væsentligt, at vi også ud fra det perspektiv, vi her drøfter, søger at appellere til den grønlandske befolknings medvirken på alle områder i det, der sker i det grønlandske samfund i disse år, ved at give den ansvar, ved at give den medindflydelse på udviklingsforløbet.

Venstre kan give tilslutning til lovforslaget. Men jeg kan ikke tilbageholde den bemærkning, at jeg føler, folketinget i denne meget alvorlige sag ligesom kniber udenom, at vi giver ansvaret fra os og skubber det over på Grønlands landsråd, som selvfølgelig kender de grønlandske problemer bedst og selvfølgelig også har de bedste forudsætninger for at løse dem, men som nok alligevel i så alvorlige og afgørende sager burde have folketinget i ryggen.

Vi er altså fra venstre rede til at fremme dette lovforslag for at give de grønlandske myndigheder muligheder for at vende en udvikling, der vil have så mange menneskelige tragedier i sit kølvand, og vi vil være med til at gøre det så hurtigt, som det er forsvarligt.

Svend Haugaard: Man behøver ikke at kende så forfærdelig meget til de grønlandske forhold, før man er klar over, at alkoholproblemet er et meget stort problem, og jeg vil gerne understrege, at det ikke blot gælder for grønlænderne, men også i høj grad for en betydelig del af den danske arbejdskraft i Grønland. Jeg synes ikke, det er helt uforståeligt; i hvert tilfælde findes der undskyldende momenter for den grønlandske befolkning, hvad jeg har sværere ved at finde for den danske — jeg vil næsten yderligere sige, at den danske måske har et medansvar ved ligesom at have påvirket andre kredse til at drikke.

Hvorfor er det galt, er der spurgt. Ja, det er en meget stor omvæltning i det gamle grønlandske livsmønster, der er sket med den moderne udvikling. Det er en ny livsform, det er nyt arbejde, ny boplads, byen fremfor udstedet, en række indbyrdes bånd slået i stykker. Før førte man en meget barsk tilværelse, men dog med et betydeligt sammenhold især inden for familien. Man

havde et større personligt ansvar over for sin familie, man havde et eneansvar. Under de nye sociale betingelser forsvinder noget af det selvhjulpne og dermed også noget af eneansvaret. Det er en del af en udvikling, som vi ikke kan stå imod. Men det er også forståeligt, at det i en overgang må blive sådan, at det skaber en vis rådvildhed, en vis rodløshed, usikkerhed og også i visse tilfælde direkte ligegyldighed. Jeg tror, at det, der i høj grad er galt, er, at det ikke er lykkedes at få den grønlandske befolkning gjort tilstrækkelig medlevende, tilstrækkelig engageret, tilstrækkelig medansvarlig for den nye tids udvikling, at den i lidt for høj grad ligesom har været tilskuere til forholdene.

Grønlands problem i dag er ikke først og fremmest et teknisk problem, men i langt højere grad et psykisk problem, og dansk lovgivning og dansk administration kan ikke helt sige sig fri for ansvar herfor — selv om jeg klart skal indrømme, at det har været svært at gøre det anderledes. Man kan blot håbe, at de moderne narkotiske nydelsesmidler ikke vinder indpas i Grønland i den nuværende situation. Der er så megen vildrede og så megen følelse af tomrum, at dette kan være overordentlig farligt.

I drikkeriets spor følger det store familiemæssige tragedier. Jeg har haft lejlighed til i sommer at tale med flere medlemmer af og bestyrelser for kvindeforeninger, og fra dem alle blev drikkeriet fremhævet som det største og alvorligste problem, som det, der truede familielivet.

Når der nu er tale om et indgreb imod drikkeriet, om rationering og andre former, bliver dette af nogle fremhævet som et indgreb i den personlige friheds ret. Man glemmer drikkeriets langt alvorligere krænkelse af familielivets ret. Problemet er meget stort, og spørgsmålet er, hvordan det kan klares — eller hvordan en del af det kan klares, for det kan vel ikke klares helt. Her synes jeg, det er helt nødvendigt, at vi siger det sådan, at det afgørende kan ikke være den personlige friheds værn ud fra et alkoholskriterium, og det kan heller ikke være spørgsmålet om landskassens økonomi. Det vil være en lykke for det grønlandske samfund, hvis landskassen på dette område kommer til at mangle indtægter på grund af nedsat spiritusforbrug.

Jeg tror, det er rigtigt, at landsrådet får

[Svend Haugaard.]

betydelige beføjelser i denne sag til at træffe beslutning om de ordninger, man ønsker gennemført. Jeg tror, det bl. a. af psykologiske grunde er rigtigt, at det er landsrådet selv, der træffer beslutningen. Men jeg mener ikke, at ordningerne ville blive svagere, hvis det var en beslutning, der senere blev konfirmeret af det danske folketing. Jeg mener, det må være helt selvfølgeligt, at alle danske i Grønland undergives de samme bestemmelser. Men hvis der skal komme en god løsning ud af dette, forudsætter det, at landsrådet er ret enigt om sagen, og foreløbig er enigheden jo noget begrænset. Det er helt nødvendigt, at denne meget følsomme sag bakkes op af alle i landsrådet i enighed, for ellers vil den være svækket og på forhånd være ødelagt.

Jeg har med interesse læst om kommissionsbetænkningen og referatet fra landsrådsforhandlingerne, og jeg tør ikke på det kendskab, jeg foreløbig har til sagen, afgøre, hvilke forslag der er de bedste. Jeg tror dog, at det vil være rigtigt at sige, at det lyse øl under alle forhold skal holdes frit — det er trods alt begrænsede mængder af væde, man er i stand til at konsumere — mod til gengæld en fordyrelse af det øvrige.

Men jeg vil hellere pege på det forebyggende, på oplysning gennem skole og ungdomsarbejde, på støtte til afholdsbevægelse, afholdsforeninger, og støtte til samlingssteder, herunder steder, hvor der er udskænkning uden alkohol. Foreløbig er pølsebaren det eneste sted, der er til rådighed på dette område, så man kan nok finde bedre vilkår. Endvidere peger jeg på fritidsforanstaltninger, fritidsundervisning, sportspladser, idrætshaller osv. som noget af det, der kan være stærkt forebyggende.

Jeg kan på mit partis vegne anbefale det foreliggende lovforslag, men vil gerne drøfte det nærmere i et udvalg; jeg mener også, det vil være rigtigt, at vi lader denne anbefaling følge af en henstilling til det grønlandske landsråd om hurtigt at opnå enighed og derefter sørge for, at beslutningen kan bringes ud i praksis.

Vivike: Man taler i herredet om, at Jeppe drikker, men man taler ikke om, hvorfor han drikker. Der tales og skrives meget om drikkeriet i Grønland, men det er ikke

meget, der er sagt om årsagen til drikkeriet. Jeg synes dog, at hr. Svend Haugaard og hr. Holger Hansen var inde på nogle af årsagerne til, at man har et alkoholproblem i Grønland. Nu er det jo ikke alle grønlandere, der drikker. Der er mange, der har et fornuftigt forhold til spiritus, og en forening som Blå Kors har et i forhold til f. eks. her i Danmark kolossalt medlemstal.

Man har et alkoholproblem i Grønland, såvel som vi har et narkotikaproblem herhede. Jeg synes ikke, det er så mærkeligt, at man har dette problem, selv om jeg synes, det er kedeligt; men jeg mener ikke, at vi kan sige os fri for ansvaret for, at problemet er der. Det, der er foregået i de senere år, er, at vi har industrialiseret et naturfolk; det giver en voldsom ændring i deres tilværelse, som bringer mange af dem ud af balance. Der opstår sociale skader, og vi har ikke hidtil haft noget apparat til at opfange disse sociale skader. Nu har vi langt om længe fået et socialdirektorat i Grønland, men vi har været sent ude. Jeg kan ikke sådan helt forbigå, at socialistisk folkeparti i 1961 stillede det forslag her i salen, at den danske stat refunderede de sociale udgifter i Grønland med 80 pct., men alle andre partier i salen vendte sig imod en sådan statsrefusion. Det var nemlig i høj grad et spørgsmål om penge i Grønland, hvis man skulle have et apparat til at opfange de sociale skader. Nu er altså socialdirektoratet under opbygning. Men jeg tror nok, at det, at man afviste forslaget om penge til sociale foranstaltninger i Grønland, har medvirket til at forøge alkoholproblemet.

Vi har nok i for høj grad interesseret os for at skaffe fabrikker og maskiner, men i for ringe grad interesseret os for mennesket bag ved maskinen. De unge kommer ind fra udstederne, ude fra fjeldene, og mange af dem bliver, når de kommer ind til byerne, anbragt i barakker med ganske små rum, ingen samlingslokale, ingenting de kan beskæftige sig med i fritiden. Da ungdomsklubberne ikke kan klare så forfærdelig meget — vi har fået nogle stykker — er det egentlig ikke så mærkværdigt, at disse unge mennesker op søger et værtshus, og derved kan de altså komme til at få en særlig smag for spiritus. Vi arbejder nok også i vores Grønlandspolitik for meget med, at det er os, der klarer det hele, for dermed giver vi mange grøn-

[Vivike.]

lændere en følelse af intet ansvar at have. Intet folkefærd vil kunne tåle at mangle en følelse af ansvar, som det er tilfældet i Grønland, og det mener jeg i høj grad er vores skyld, fordi vi planlægger, bestemmer og sender arbejdere op til at ordne problemerne; og i alt for stærk grad lader vi grønlænderne stå udenfor som tilskuere. På den måde kan man demoralisere en stor del af en befolkning.

Jeg har ikke en gnist af tro på, at vi ved hjælp af forbud eller restriktioner angående alkohol kommer problemet til livs. Der har jo i nogle måneder været restriktioner i Godthåb, idet der var dage i ugen, hvor man ikke kunne købe alkohol. Men erfaringen viser, at i de måneder, hvor der var restriktioner, blev der købt betydelig mere alkohol, end dengang man kunne købe det hver eneste dag i forretningerne. Vi kan lave den ene restriktion, og vi kan lave den anden, eventuelt kan vi lave et forbud, og dog er vi ikke problemet kvit, da opfindsomheden er ganske kolossal med hensyn til at fremstille berusende drikke.

Jeg tror altså ikke, at det nytter noget med restriktioner, og jeg tror ikke på, at problemet kan løses på kort sigt. Men så er spørgsmålet, hvad der skal gøres. Vi har som nævnt et narkotikaproblem i Danmark; og nu søger man at skaffe 43 mill. kr. at investere for at prøve at decimere eller komme dette problem til livs. Jeg tror, at vi i det udvalg, som kommer til at arbejde med lovforslaget, skal prøve, om vi ikke kan medvirke til at skaffe et beløb — jeg kan ikke nævne størrelsen af det, det er komplet umuligt — hvormed man kan sætte ind for at fjerne årsagerne til det overhåndtagende drikkeri. Man har ingen behandlingsinstitutioner for alkoholikere i Grønland. Jeg mener, vi må skaffe nogle flere midler end dem, der er afsat, til bedre sociale og kulturelle faciliteter, flere børneinstitutioner, flere og bedre ungdomsklubber og andre ting til fordel for det grønlandske menneske.

Jeg vil egentlig gerne stille et spørgsmål til ministeren, som jeg dog ikke forlanger at han skal besvare omgående, det kan så blive i udvalget. Det er nu temmelig længe siden — jeg tror, det er halvandet år siden — at Grønlandsrådet vedtog at henstille til ministeren, at man fik gang i den sociolo-

giske forskning i Grønland, fik den genoptaget. Der er mig bekendt ikke sket et klap, vi har ikke mærket noget til sociologisk forskning endnu; men sociologisk forskning vil da kunne få en absolut positiv betydning med hensyn til løsningen af det problem, vi her behandler.

Jeg kan tilsiige et positivt medarbejde i udvalget, men jeg vil håbe, at udvalget kan finde ud af at prøve at fjerne årsagerne til dette alkoholproblem.

Rosing: Det lovforslag, vi behandler i dag, er forslag til en bemyndigelseslov. Ifølge landsrådsloven har Grønlands landsråd ret til at udfærdige vedtægter, det være sig frednings-, sociale og andre vedtægter, som stadfæstes af ministeren for Grønland. Denne gang er det mere end de almindelige vedtægter, der er tale om, selv om fremgangsmåden er den samme. Her berøres nemlig den grundlovsfæstede personlige frihed, nærmere betegnet: her er tale om et indgreb i den personlige frihed og den almindelige næringsfrihed.

Lovforslaget burde efter min mening for længst være forelagt folketinget, nemlig inden man begyndte at foretage indskrænkninger i udhandlingen af spiritus. Restriktioner i udhandlingen af spiritus er nemlig foretaget i visse kommunalbestyrelser eller kommuner efter indhentet tilladelse fra landshøvdingen; det drejer sig om restriktioner, som alligevel ikke kan fortsætte længere på grund af mindre positive, og for visse restriktioners vedkommende helt negative, resultater.

Men da nu landsrådets knebne flertal samler sig om forsøgsvis at neddæmpe forbruget af spiritus i hele Grønland, fremkommer dette lovforslag for at give rygdækning fra lovgivningsmagts side. Efter min opfattelse må landsrådets beslutning om at sikre sig denne rygdækning begrundes i den kendsgerning, at der er rejst en kraftig kritik fra alle leder og kanter mod genindførelse af rationeringen af spiritus og dermed mod indskrænkningen af den personlige frihed.

I bemærkningerne til lovforslaget og i det medfølgende uddrag af landsrådets debat om ædruelighedskommissionens delberetning kan man se begrundelserne for, at flertallet af landsrådet har benyttet den utraditionelle fremgangsmåde. Det fremgår nemlig,

[Rosing.]

at forbruget af stærke drikke er næsten dobbelt så stort pr. indbygger over 15 år i Grønland som i det øvrige rige, og at dette store forbrug har sørgelige følger: ulykker, lovovertrædelser, spirituskørsel, kronisk alkoholisme hos enkelte m. v. Dertil kommer, at man med dette skridt vil prøve på at skåne den yngre generation for misbrugets sørgelige følger.

Jeg må indrømme, at en løsning af problemet er kompliceret og kræver både kortsigtede og langsigtede ordninger og en omfattende indsats på det sociale og oplysningsmæssige område. Jeg skal ikke nu forsøge at foreslå andre muligheder end landsrådsflertallets beslutning; selv sad jeg i landsrådssalen som tilhører, dengang ædruelighedskommissionens betænkning blev drøftet og landsrådet tog den beslutning at indføre en rationeringsordning. Enhver, der har læst bemærkningerne til lovforslaget og uddraget af landsrådsforhandlingerne i 1968; kan konstatere, at synspunkterne om en ny spiritusordning har været meget forskellige. Denne usikkerhed er, til trods for at flertallet til sidst sluttede op om en rationeringsordning, sikkert også forstærket efter den offentlige kritik mod beslutningen, eftersom ministeren for Grønland i sin fremsættelsestale siger, at landsrådets forretningsudvalg har besluttet, at sagen skal drøftes endnu en gang på den ekstraordinære samling i det kommende forår. Der ligger lovforslagets svaghed, uanset de vigtige begrundelser for fremsættelsen af det.

Så dukker det spørgsmål op, om det ville være klogere at afvente en endelig beslutning om hele sagen, så folketinget kan få en sikker og fast beslutning fra landsrådets side. Jeg ved selvfølgelig ikke, hvad landsrådet yderligere vil tale om i det kommende møde — måske en teknisk betonet drøftelse om, hvordan den foreslåede rationeringsordning endeligt skal udformes, eller hvad? Det ville være ønskeligt at høre, om ministeren ved noget om det.

Det er klart, at en afgørelse af spiritusspørgsmålet i Grønland må ligge i det folkevalgte landsråd, hvad enten det drejer sig om en drastisk beslutning eller om en mere socialt og oplysningsmæssigt betonet kampagne om problemet. De forskellige opfat-

telser fremkom klart under landsrådsdebatten. I øvrigt kan man også se det af et interview med landsrådets nye ædruelighedskonsulent i et af Grønlandspostens numre i 1968, hvori han bl. a. udtaler, at der efter hans opfattelse af situationen for det første må udbygges sociale kontorer og gennemføres uddannelse af socialt personel i hver kommune, så der kan etableres en effektiv hjælp og sørges for de personer, der er skadet af spiritus, og samtidig må man på alle områder og med alle til rådighed stående midler starte en oplysningskampagne i stedet for at gribe til restriktioner og forbud, som i alle tilfælde fører til, at folk finder på det mest farlige at drikke og dermed forøver ulovligheder. Denne opfattelse hos landsrådets ædruelighedskonsulent om, hvordan man bør gribe sagen an, er lige stik modsat af, hvad landsrådet foreslår.

Til slut vil jeg sige, at mange af mine kolleger her i salen måske kan huske, at jeg ved flere lejligheder har udtrykt det ønske, at ansvaret for vor udvikling gradvis blev overgivet til de grønlandske folkevalgte. Dette ønske vil jeg fastholde også i det spørgsmål, vi nu taler om. Men det er klart, at mange spørgsmål må besvares, før vi klart tager stilling til sagen. I 1954 foreslog Grønlands landsråd frigivelse af spiritus. Det forslag var jeg dengang imod, netop fordi springet var for stort i forhold til det oplysningsniveau, befolkningen befandt sig på. Den situation, vi i dag står i, har givet mig ret i min opfattelse af situationen dengang. Det er surt at erkende fejl, der er begået, men man bliver forhåbentlig klogere bagefter. Jeg mener stadig væk, at man ikke må undervurdere det forebyggende og oplysende arbejdes betydning, heller ikke når det drejer sig om afgørelser i dette udviklede spørgsmål.

Knud Hertling: Dette lille lovforslag kan se så uskyldigt ud, men det rummer alligevel mangfoldige problemer. Inden jeg kommer til nogle af disse problemer, ønsker jeg dog at fremhæve det hovedspørgsmål, som vi må beskæftige os meget med under udvalgsarbejdet, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt vi vil handle rigtigt, hvis vi giver det grønlandske landsråd denne bemyndigelse. Spørgsmålet — sat på spidsen — lyder for mig ganske enkelt således: vil vi ved at

[Knuud Hertling.]

give landsrådet denne bemyndigelse gøre landsrådet, ja, hele det grønlandske folk en bjørnetjeneste eller ej?

Det første underspørgsmål, der i mine øjne rejser sig, er lidt af juridisk art. Spørgsmålet er, hvorvidt folketinget kan overlade et lovgivningsanliggende til landsrådet, der jo ikke engang er udstyret med en hjemmestyreordning som f. eks. den færøske. Men dertil et bispørgsmål: denne bemyndigelse kan i sidste ende betyde en indskrænkning i borgernes frihed til at bestemme over deres egen livsførelse, og mon landsrådet er det rigtige forum for sådanne indskrænkninger, sådanne beslutninger?

Dette forfatningsretlige spørgsmål egner sig bedst til drøftelse i udvalget, og jeg skal gerne gemme det til senere hen. Men jeg skal dog lige nævne, at det virker nu ulogisk, når ministeren i bemærkningerne som argument for lovforslaget anfører, at det er naturligt at overlade udformningen af tvangsmæssige foranstaltninger til landsrådet, eftersom en sådan fremgangsmåde har været fulgt siden 1954. Denne praksis er jo netop en praksis, som man i 1968 endelig fandt ud af har været praktiseret uden lovhjemmel, og som der nu søges lovhjemmel til gennem det forslag, der er til første behandling i dag.

Endvidere må det i sandhedens interesse tilføjes, at det er vel ret beset så som så med de formodede særlige forudsætninger, som landsrådsmedlemmerne måtte have for at bedømme virkningerne af eventuelle tvangsmæssige foranstaltninger vedrørende spiritus. De hidtidige ordninger har nemlig været overladt til forskellige kommunalbestyrelser til afgørelse; disse ordninger har efter min mening visse steder været ganske gode — men det er altså kommunalbestyrelserne, der har udformet disse bestemmelser, og ikke landsrådet som sådant. Først her i sommer vedtog landsrådet efter megen diskussion en landsomfattende ordning, men denne ordning er, som vi alle ved, endnu ikke trådt i kraft på grund af manglende lovhjemmel.

Det næste underspørgsmål for mig er, om det i det hele taget vil være rigtigt at give lovhjemmel til ikrafttrædelsen af den af landsrådet i sommeren 1968 vedtagne spiritusrationering? Ja, jeg spørger videre, om

denne vedtagelse i sidste ende er i det grønlandske folks interesse bedømt ud fra sociale og menneskelige kriterier? Jeg personlig er absolut ikke overbevist om rigtigheden af denne vedtagelse. Landsrådets vedtagelse om spiritusrationeringen i sommeren 1968 er sket på grundlag af en kommissionsbetænkning. Da jeg havde gennemlæst denne betænkning, var det min første tanke, at man ikke burde have presset denne kommission til at afgive en delbetænkning om et så alvorligt problem. Det grundlæggende materiale var ikke gennemarbejdet nok, hvorfor man overalt var nødsaget til at tage forbehold om ikke tilstrækkeligt undersøgte områder. Det bedst underbyggede område vedrører de kriminelle handlinger, der er begået under påvirkning af spiritus, men disse handlinger var jo igen blot følgevirkninger af noget, der var af dybereliggende karakter. Efter gennemlæsningen af kommissionsbetænkningen har jeg selv det indtryk, at man har draget videre konklusioner, end præmisserne egentlig kan holde til. Drøftelserne i landsrådet bærer også præg heraf. Disse drøftelser viser i virkeligheden mange flere nuancer og meningsforskelle end selve afstemningsresultatet giver indtryk af; man har været stærkt i tvivl.

Jeg tror personligt ikke på, at restriktioner og rationeringer i længden er det rigtige middel til nedsættelse af spiritusforbruget i Grønland. Ved en rationering findes der altid mange smuthuller, der kan misbruges — men misbrugerne og overtræderne af denne ordning kan man så altid kriminalisere ifølge forslaget § 2. Jeg vil gerne spørge: til glæde for hvem? En kriminalisering, der ellers godt kan undgås, er altid af det onde. Så bliver der så mange flere, der skal resocialiseres. Bliver det billigere, menneskeligt og socialt, for samfundet? Jeg tror det næppe.

Hvorfor ikke prøve på en stærkt koncentreret propagandavirksomhed mod spiritusforbruget? Man kan f. eks. gøre det gennem større støtte til afholdsbevægelsen i Grønland, gennem oprettelse af alkoholikerklinikker, f. eks. knyttet til sygehusene, gennem bedre social service til folk, der flytter ind til større byer, og i det hele taget gennem bedre oplysningsvirksomhed. Et spiritusforbrug hos et folk er som regel et kulturelt og socialt problem, og løsningen af

[Knud Hertling.]

dette problem sker vist mere effektivt gennem forebyggelse end gennem forbudsforanstaltninger.

Hvornår har et folk et for stort spiritusforbrug? Ja, der findes vel ikke nogen eksakte tal herfor. Bemærkningerne til lovforslaget fortæller os, at den gennemsnitlige import — jeg understreger: import — af alkohol til Grønland i 1966 udgjorde 12,8 l ren alkohol pr. indbygger over 15 år, medens forbruget — jeg understreger igen: forbruget — i Danmark på samme tidspunkt udgjorde ca. 7 l ren alkohol pr. voksen indbygger. Jeg giver ikke så forfærdelig meget for den slags sammenligninger. Import og forbrug er to helt væsensforskellige måleenheder. For at importen skal svare til forbruget, forudsættes der optælling af beholdningen af spiritus hos købmændene, før ny import registreres, og den slags optællinger tror jeg ikke rigtig på man foretager. For øvrigt er det ikke helt forsvarligt at sammenligne med forholdene hernede. Statistikken hernede medtager jo ikke de mange både lovlige og ulovlige indførsler af spiritus til landet, og mon man ikke alene af den grund kunne forhøje literantallet hernede med flere liter, især når man dertil lægger alle de mange liter spiritus, der frembringes ved hjemmebrygning?

Denne sammenligning halter altså i mine øjne temmelig meget; men lad os forudsætte, at det grønlandske gennemsnitlige forbrug alligevel samfundsmæssigt set er for højt i dag — så står stadig hovedspørgsmålet tilbage: skal vi nedsætte forbruget gennem restriktioner eller gennem forebyggende arbejde? På hvilken af disse måder vil vi gøre det grønlandske samfund en virkelig god tjeneste eller en bjørnetjeneste?

Se, jeg har ønsket at fremsætte disse tanker i dag, for at vi i udvalget kan tage dem med i vore overvejelser. Jeg har ikke låst mig fast på nogen endelig stillingtagen til selve lovforslaget, men jeg vil gerne tilsige ministeren en meget, meget saglig behandling af selve lovforslaget.

Ministeren for Grønland (A. C. Normann):

Jeg vil gerne gøre nogle få bemærkninger til enkeltheder, der er fremkommet i ordførernes taler.

Det ærede medlem hr. Carl P. Jensen

betegnede med rette lovforslaget som vidtgående, og jeg har forstået af alle indlæggene, at det er det indtryk, man fra alle sider har af det. Det må også erkendes, at lovforslaget er vidtgående i al fald i forhold til hidtidig praksis. Jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at hans egen skildring, baseret på det intense kendskab til forholdene i Grønland, det ærede medlem naturligvis har, netop bekræftede nødvendigheden af, at alkoholmisbruget søges begrænset, så vidt det overhovedet er muligt. Det ærede medlem erklærede sig indforstået med en saglig behandling uden i og for sig at give tilslutning til forslaget; men denne udtalelse er jeg tilfreds med, da det foreløbig kommer an på en saglig behandling af dette helt nye område i vor Grønlandslovgivning.

Det ærede medlem fru Ellen Strange Petersen kom ind på det helt essentielle, som også det ærede medlem hr. Holger Hansen, det ærede medlem hr. Svend Haugaard og andre rørte ved: hvorfor drikkes der så meget i Grønland? Jeg er ikke i stand til at gøre op, hvorfor der drikkes så meget. Jeg har ikke større kendskab til årsagerne til det, end så mange andre har, og da slet ikke så stort et kendskab til det som f. eks. de grønlandske medlemmer og andre, der i årevis har haft med samspillet mellem Grønland og det øvrige Danmark at gøre.

Der er nok mange årsager dertil. Bl. a. skyldes det vel industrialiseringens sammenklumpning i de senere år, at spørgsmålet ligesom har tilspidset sig. Der ydes en stor indsats for at bedre boligforholdene, som det også er blevet nævnt her. Men det ville måske nok være gavnligt, om vi bedre end hidtil kunne engagere de unge i fornuftige fritidsinteresser, således som det ærede medlem hr. Svend Haugaard var inde på. Vi kan dog ikke — det var heller ikke det ærede medlems konklusion — vente på de senere resultater af den langsigtede planlægning, som flere har peget på, når de har været inde på at skønne over de grundlæggende årsager til, at der drikkes så meget i Grønland, som tilfældet er — boligsituationen, det sociale osv. Vi er vist enige om, at foranstaltninger må træffes nu, og de hidtidige restriktioner, der har bestået i, at enkelte kommuner har besluttet indgreb gående ud på, at spiritus et par dage om ugen ikke måtte gøres til genstand for salg

[Ministeren for Grønland.]

i butikkerne, har åbenbart ikke nyttet noget. Nogle har endda i landsrådsforhandlingerne påstået, at restriktionerne har haft den modsatte virkning, hvorfor man da også f. eks. i Godthåb er ophørt med at anvende dem.

Det ærede medlem hr. Holger Hansen er jeg enig med, når han understreger, at vi bør give grønlænderne ansvar og medbestemmelsesret. Men når det ærede medlem siger, at landsrådet bør have folketinget i ryggen, står det mig ikke helt klart, hvad det er, det ærede medlem tænker på. Det står mig ikke klart, hvilket medansvar han ville have folketinget skulle have for foranstaltninger, vi træffer, om det skulle være i de konkrete enkeltheder? Jeg må nemlig synes, at landsrådet har folketinget i ryggen, hvis man på basis af det lovforslag, vi her diskuterer, vedtager restriktioner, som bagfter skal godkendes af den til enhver tid siddende minister for Grønland, der handler under ansvar over for folketinget.

Det ærede medlem hr. Svend Haugaard lagde vægt på, hvad jeg også synes er vigtigt, at denne, som han sagde, følsomme sag bakkedes op af et enigt landsråd. Det ville være en styrke, hvis dette var tilfældet; men det må erkendes, når man tænker på den forhandling, der har været ført, og som er optrykt i bilaget her, at man foreløbig ikke er kommet så langt. Alene den skepsis, der er kommet til orde fra et par taleres side vedrørende mulighederne for, at landsrådet kunne finde frem til en enig stillingtagen til spørgsmålet, tror jeg alligevel er overdrevet. Det er da min fornemmelse efter at have talt med landsrådsmedlemmerne og efter naturligvis at have læst rådets forhandling, at man fra alle sider i landsrådet betragter problemet som så alvorligt, at man formentlig vil søge at komme frem til et fælles standpunkt eller et standpunkt, der dækkes af et overvejende flertal i landsrådet. Det ville i det mindste være det lykkeligste, om det blev tilfældet.

Der er af flere medlemmer blevet peget på ønskeligheden i forebyggende arbejde og

i oplysningsvirksomhed, f. eks. gennem afholdsforeningernes virke. Det er jeg enig i, og jeg kan sige, at vi fra Grønlandsministeriets side foreløbig har støttet afholdsforeningerne i deres agitation mod det overhåndtagende drikkeri blandt andet ved i betydelig udstrækning at stille frirejser til rådighed for afholdsforeningernes folk, der ville påtage sig et arbejde i Grønland.

Også det ærede medlem hr. Vivike var inde på spørgsmålet om de grundlæggende årsager til hele miseren. Hvorfor drikker Jeppe? Det er nu mit indtryk, at grønlænderne ikke drikker af samme årsag som den, der fik Jeppe til at drikke; det er et fredeligt folkefærd, og de fleste af dem har ikke en Nille over sig, som slår dem med krabasken. Men det er naturligvis rigtigt at stille dette spørgsmål op under alle overvejelser af denne sag. Endnu flere penge til sociale formål, som det ærede medlem udtaler ønsket om, kunne måske nok hjælpe, især hvis man ved sociale formål tænker på ungdomsklubber, bedre sportsmuligheder og andet, som det ærede medlem også var inde på. Men jeg tror dog ikke, det skal være på bekostning af industri og anden erhvervsvirksomhed, for det er jo basis for to ting, som har relation til det, vi her taler om, dels for en bedre levelfod i al almindelighed, der skaber et mindre socialt pres på befolkningen — det er selve forudsætningen for, at man klarer de sociale spørgsmål — dels for den følelse af værdighed, det giver mennesker at være med i det praktiske arbejde, følelsen af at gøre nytte.

Med hensyn til det ærede medlems spørgsmål om, hvorfor det ikke bliver til noget med den sociologiske forskning, hvor det ærede medlem peger på løfter, der er afgivet, eller drøftelser, der er ført længe før min ministertid, vil jeg gerne sige, at vi har drøftet det nogle gange i Grønlandsministeriet og med mennesker, som er interesseret i den side af sagen, og der skal i den nærmeste fremtid finde en drøftelse sted om den fremtidige samfundsforskning mellem blandt andre medlemmer af det grønlandske

[Ministeren for Grønland.]

samfundsforskningsudvalg og repræsentanter for det danske samfundsforskningsinstitut.

Det ærede medlem hr. Rosings udtalelse var egentlig en understregning af det, der på forskellig måde er kommet til udtryk i næsten alle de taler, der er holdt her i dag: der er behov for foranstaltninger, der både tager sigte på et korttids- og et langtidsperspektiv. Dette er ganske afgjort rigtigt, men jeg har da også indtryk af, at ved alle tidligere overvejelser på det sociale område og ved alle diskussioner om, hvorvidt man burde fremme boligbyggeriet mere, end tilfældet har været, har spørgsmålet om de sociale følger og de ulykkelige virkninger af det overhåndtagende drikkeri spillet en rolle; jeg mener ikke, det er noget, man har set bort fra i overvejelserne på de områder.

Det ærede medlem hr. Knud Hertling opstiller det spørgsmål, om det er forsvarligt at overlade, hvad det ærede medlem kalder et lovgivningsanliggende til landsrådet. Jeg ved ikke, om man kan kalde det et lovgivningsanliggende. Det er klart, at man ved alle bemyndigelseslove altid kan diskutere, i hvilken udstrækning man overgiver beføjelser, som folketinget ellers har, til andre organer: Men jeg tror dog, at det vil blive følt som noget naturligt, at man giver landsrådet en hel række beføjelser. Jeg kan nævne som eksempler på ting, som i og for sig principielt lige så godt kunne kaldes lovgivningsanliggender, at der er tale om vedtægter fastsat af landsrådet vedrørende fredning, lige så vel som landsrådet også har vedtaget politivedtægten. Jeg synes ikke, det er helt relevant at tale om afgivelse af folketingets funktion som lovgivningsmyndighed også omfattende Grønland.

Så gør det mig lidt bedrøvet, at det ærede medlem udtaler direkte tvivl om landsrådets forudsætninger for at bedømme, hvad der vil være rigtige foranstaltninger. Det er ikke, fordi jeg ikke i og for sig godt begriber det synspunkt, at det kan være en uhyre vanskelig opgave at pålægge landsrådet — det vil det nemlig være for alle parter. Men det spørgsmål, som melder sig for mig, når noget sådant siges, er dette: hvem ville være bedre egnet dertil? Jeg har nemlig alligevel ikke hørt det ærede medlem hr. Knud Hertling sige til os, at det ville være

bedre, om folketinget også her i enkeltheder bestemte, hvad grønlænderne skulle rette sig efter, altså bestemmelser, der betød, at grønlænderne skulle rette sig efter andre regler end gældende for de øvrige danske borgere. Jeg tror faktisk på, at forholdsregler, der er foreslået af grønlænderne selv, af deres eget folkevalgte organ, vil få en mere forstående modtagelse og blive bedre respekteret i den grønlandske befolkning end regler, der er givet direkte af folketinget.

Der er blevet peget på af det ærede medlem hr. Knud Hertling og andre, at man er imod restriktioner, at man er betænkelig ved restriktioner — det er vi nemlig formentlig alle sammen — af den grund, at de kan medføre overtrædelser og omgælder, at de kan medføre forøget hjemmebrænderi. Det er sikkert rigtigt nok. Jeg tror alligevel på, at når man taler om kriminalisering af handlinger, der ikke hidtil har været betragtet som kriminelle, med det sigte at nedbringe spritforbruget, vil de tilfælde, der kan være tale om dér, blive opvejet af en nedgang i den nuværende del af kriminaliteten i Grønland, der skyldes alkohol, og som jo har et ganske betydeligt omfang. Det er i alt fald hensigten med forslaget, og det vil også være landsrådets hensigt, at søge at nå frem til en tilstand, hvor der bliver færre tilfælde af kriminalitet end hidtil.

Jeg skal i øvrigt med hensyn til det principielle nøjes med at henvise til mine bemærkninger derom i fremsættelsestalen og blot understrege, at jeg tror, det er nødvendigt — og det vil de fleste synes — at der foretages noget i situationen, sådan som den har udviklet sig, og jeg vil gerne anbefale de medlemmer af folketinget, som endnu ikke har haft tid dertil, at læse landsrådets forhandlinger, som ledsager lovforslaget som et bilag og giver et godt indtryk af, hvor alvorligt man også i Grønland tager denne sag.

Jeg tror for min del, at landsrådet har tilstrækkelig ansvarlighed til at finde frem til rimelige midler. Det får vi i al fald håbe, da det er hensigten med lovforslaget. Jeg vil så gerne takke de ordførere, der har givet tilslutning dertil.

Knud Hertling: For at der ikke skal opstå misforståelser, vil jeg lige tilføje, at når jeg har rejst tvivl om landsrådets helt store

[Knud Hertling.]

kompetence til at behandle dette meget vigtige spørgsmål, hænger det i høj grad sammen med mit ønske om, at samarbejdet mellem landsrådet og folketinget netop kunne finde sted, hvis man fortsat havde den naturlige ordning, at ministeren for Grønland fremsætter forslagene og sender dem til udtalelse hos landsrådet, der giver dem en grundig behandling og sender dem til folketinget til fortsat behandling. Jeg tror, et så vigtigt område som dette ville fortjene en sikring på den måde, og det ser jeg en mulighed for, når det ikke er landsrådet alene eller folketinget alene, der er den bedst egnede, men de to sammen.

Ministeren for Grønland (A. C. Normann): Ja, det er naturligvis noget, det ærede medlem er berettiget til at forlange drøftet i udvalget, lige så vel som det naturligvis kan drøftes her. Men jeg har lyst til alligevel at spørge det ærede medlem for at opnå fuldkommen klarhed, om det er det ærede medlems opfattelse, at folketinget skal, skal vi sige fastsætte regler i enkeltheder for, hvorledes grønlænderne bør opføre sig på dette område?

(Kort bemærkning).

Knud Hertling: Jeg beklager, at jeg ikke har udtrykt mig klart nok. Selvfølgelig er det ikke folketinget alene, der skal afgøre den slags spørgsmål eller fastsætte regler for det. Det er ministeren for Grønland, der skal fremsætte lovforslagene, som skal behandles i landsrådet og derefter gå tilbage til folketinget til videre drøftelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov for Grønland om afgift af motorkøretøjer.

(Lovforslaget (nr. 140) findes i tillæg A. sp. 3259, fremsættelsen i tidenden sp. 2514).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Carl P. Jensen: Man kan med nogen ret undre sig over, at det grønlandske landsråd ikke for længst har taget spørgsmålet om afgift af motorkøretøjer op — ikke mindst når det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at afgifter som bekendt er den eneste indtægt, landskassen har. Det drejer sig om sukker, sukkervarer, malt og humle, øl og vin og spiritus, tobak, kaffe, te og mineralvand, men benzinen er fri: ingen benzinafgift, ingen indførselstold, ingen omsætningsafgift og ingen anden form for beskatning.

Resultatet er efterhånden blevet en større og større vognpark, der for en stor del består af importerede, udslidte vogne. Man kan i mange byer i Grønland møde taxadroscher med det kendte telefonnummer 3×35 på vogn døren. Men også privatvogne vinder indpas, og for alle vognejere gælder det, at de stiller krav til det offentlige om bedre veje og parkeringspladser ved butikker, offentlige bygninger og boligbyggeri. Om vinteren, der sine steder er den længste årstid, kræver man snerydningen forceret, og det koster penge, mange penge.

Nu har landsrådet stillet forslag om indførelse af en årlig afgift på motorkøretøjer og påregner et provenu, som er anslået til et sted mellem 6 og 7 mill. kr., eller stort set lig med det tab, man forventer at få ved gennemførelsen af det lovforslag, vi nys har behandlet. Ved de for begge forslag stillede forventninger i så henseende kan man sikkert sætte et stort spørgsmålstegn.

Jeg vil i øvrigt mene, at vi, når vi skal i gang med en realitetsbehandling af forslaget, nok bør overveje helt konkret at præcisere, hvilke motorkøretøjer der skal fritages for afgift. At man ikke, som det siges i bemærkningerne, skal fordyre statens virksomhed ved at pålægge statens vogne en motorafgift, kan være rimeligt, men det må formentlig medføre en skærpet kontrol